

Koormuziek

De bloei van de amateurkoorzang begon rond 1830 onder invloed van de Duitse zogenaamde Liedertafelbeweging. Gezelligheidsverenigingen van burgers verbonden door dezelfde politieke, ideologische of religieuze ideeën. Vele koren organiseerden zich in bonden met eenzelfde doelstelling. Zo werd in 1878 de Nederlandse St. Gregoriusvereniging opgericht, gespecialiseerd in katholieke kerkmuziek. De oudste bond was echter de [Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst](#) uit 1829, die vele Toonkunstkoren oprichtte. Daarnaast ontstonden het Koninklijk Nederlands Zangersverbond in 1853, de Koninklijke Bond van Christelijke Zang- en Oratoriumverenigingen in 1887 en als laatste de Bond van Arbeiderszangverenigingen in Nederland in 1902.

De ontwikkeling van de koorzang in de Zaanstreek liep parallel met de opkomst van de landelijke organisaties voor de koorzang. Een van de oudste verenigingen was de gemengde zangvereniging Johannes J.H. Verhulst te Krommenie, opgericht op 23 oktober 1867 en in 1976 door gebrek aan herenleden opgeheven. Van 1893 tot 1917 was muzikleraar Arie Cornelis Provily, vader van de latere burgemeester van Krommenie, dirigent van het koor. In 1885 werd de mannenzangvereniging Werkmanslust, tegenwoordig Koninklijk Mannenkoor Krommenie, opgericht. En in 1889 de gemengde zangvereniging Daniël de Lange te Koog. Bekende dirigenten bij deze vereniging waren van 1893 tot 1908 Hendrik Wichert Flentrop (1866–1950), tevens grondlegger van [Flentrop Orgelbouw bv](#) en [Frits Sicking](#) van 1925 tot 1931. Oorspronkelijk werd Daniël de Lange opgericht als kerkkoor van de Nederlands Hervormde gemeente, met als doel de gemeentezang te verbeteren. Met dat doel werden bij meerdere kerkgenootschappen zangverenigingen opgericht.

Naast het kerkelijke repertoire gingen de protestantse kerkkoren zich ook toeleggen op het wereldlijke a capella repertoire. Soms werden ook delen uit oratoria uitgevoerd, meestal met piano- of orgelbegeleiding, tijdens concertuitvoeringen. In de Rooms-Katholieke kerken kende men tot aan het Tweede Vaticaanse Concilie in hoofdzaak mannenkoren, die zich bezighielden met de uitvoering van de Gregoriaanse kerkmuziek. Na Vaticanum II deden in de Rooms-Katholieke kerk ook de gemengde koren, bestaande uit vrouwen- en mannenstemmen, hun intrede in de liturgie. In 1988 waren de volgende kerkkoren geregistreerd;

- Adventscantorij van de Gereformeerde Kerken, Zaandam;
- Doopsgezinde zangvereniging Zaandam;
- Evangelisatie Koor, Wormer;
- Kerkkoor Samen op Weg, Wormerveer;
- Kruiskerkkoor, Wormer;
- New Spirit, Krommenie;
- Parochiekoor van de Bonifatiuskerk, Zaandam;
- Osanna in Excelcis, Christelijk Gemengd Koor, Oostzaan;
- Rooms-Katholiek Kerkkoor St. Bonifatius, Zaandam;
- Rooms-Katholiek Parochieel Gemengd Zangkoor St. Caecilia, Krommenie (1919);
- Rooms-Katholiek Zangkoor St. Caecilia, Wormer;
- Zangvereniging Zingend Getuigen, Oostzaan.

De mannenkoorzang heeft ook in de Zaanstreek een lange traditie. Het Zaanlands Mannenkoor (1880), Wormerveers Mannenkoor (1876) en Werkmanslust (1886) werden in de vorige eeuw opgericht. De bloei van de verenigingen hing vaak samen met de successen die de dirigenten op concoursen en festivals wisten te behalen. Het Wormerveers Mannenkoor, dat in 1951 het Koninklijk Wormerveers Mannenkoor werd, behaalde onder leiding van Frits Sicking vele successen. Een koor van nationale bekendheid was het Klein Mannenkoor De Zaankanters, dat op 28 januari 1928 werd opgericht om deel te nemen aan een zangwedstrijd in Alkmaar. Het was niet de bedoeling een

blijvende vereniging te stichten, maar het koor bleef bestaan tot 1974. De eerste dirigent was Frits Sicking uit Wormerveer.

Bij de opening van de Julianabrug in 1936 werd een optreden verzorgd en in hetzelfde jaar werkte het koor mee aan een concert van het omroeporkest onder leiding van Albert van Raalte voor de AVRO-radio, waarbij de Alt-rhapsodie van Johannes Brahms werd uitgevoerd door soliste Annie Woud. In 1938 werd een concertreis naar België gemaakt en in 1947 werd deelgenomen aan het beroemde koorfestival in het Engelse Llangollen in graafschap Wales. Ook onder leiding van Bram Keerweer werden nog vele goede resultaten behaald.

Na 1960 leed het koor een kwijnend bestaan, totdat het in 1974 fuseerde met het Mannenkoor Zaanstreek. Uit deze fusie ontstond het Verenigd Zaanse Mannenkoor. Tot dirigent werd benoemd Marinus Metz. Sindsdien werden weer vele successen behaald en composities aan het koor opgedragen. Het 10-jarig bestaan werd met een musical gevierd.

In 1988 waren de volgende mannenkoren geregistreerd:

- Koninklijk Mannenkoor Krommenie, Krommenie;
- Verenigd Zaanse Mannenkoor, Zaandam;
- Whale City Sound, Zaandam;
- Wormer Mannenkoor Eendracht;
- Zaanse Interkerkelijk Mannenkoor, Zaandam;
- Zaanse Vocaal Quintet, Zaandam.

Ook de vrouwenkoren kenden afwisselend een bloeiend en een kwijnend bestaan. Een koor dat na de Tweede Wereldoorlog grote waardering genoot was het Klein Vrouwenkoor Krommenie dat onder leiding stond van Wijnand P. van Rees. Deze Zaanse dirigent stond vooral bekend om zijn artistiek verantwoorde en originele programmakeuze. Vele programma's werden onder zijn leiding door de radio uitgezonden. Bekende dirigenten van vrouwenkoren in de Zaanstreek waren verder Leo Stapper en Jo Toet.

In 1988 waren de volgende vrouwenkoren geregistreerd:

- Belcanto, Zaandam;
- Doopsgezind Vrouwenkoor Zaanstreek Noord;
- Hervormd Vrouwenkoor Cantate Domino, Krommenie (1933);
- Klein Vrouwenkoor Con Anima, Wormerveer (1952);
- Klein Vrouwenkoor, Krommenie;
- Saenden, Zaandam (1938);
- Spontaan, Zaandam;
- Vrouwenkoor Crommeniedijk 700, Krommeniedijk;
- West Side Sound. Zaandam;
- Westzaans Dameskoor;
- Wormerveers Vrouwenkoor (1941);
- Zaanse Christelijk Dameskoor;
- Zaanse Vrouwenkoor.

Daarnaast kende de Zaanstreek vele gemengde zangverenigingen waarvan sommige een lang leven beschoren zijn, zoals: Johannes J.H. Verhulst in Krommenie (1867-1976), Daniël de Lange in Koog (1889). Andere kenden slechts een kort bestaan.

De volgende gemengde koren waren in 1988 geregistreerd:

- Assendelfts Gemengd Koor (1945);
- Christelijk Gemengd Koor Immanuel, Krommenie (1954);
- Christelijk Gemengde Zangvereniging Harpe Davids, Koog-Zaandijk (1911);
- Christelijk Gemengde Zangvereniging Vox Glorïae, Zaandam;
- Daniël de Lange, Koog (1889);
- R.K. Gemengd Koor, Zaandam (1952);
- Gemengde Zangvereniging Bel Canto, Oostzaan;
- Gemengde Zangvereniging Harmonie, Wormer;
- Gemengde Zangvereniging De Stern, Zaandam (1949);
- Johannes J.H. Verhulst, Krommenie (1867);
- Socialistisch Gemengd Zangkoor Zingend ten Strijde, Wormerveer (1946);
- Soli Gratia, Wormerveer;
- Vocaal Ensemble Intermezzo, Wormerveer (1966);
- Zangkoor Barbershop Harmony, Zaanstad;
- Zangvereniging Zang en Vriendschap, Jisp.

Kinderkoren hebben in de Zaanstreek nooit de bloei gekend waar sommige mannen-, vrouwen- en gemengde koren toe kwamen. Een gebrek aan voldoende geschoold kader was hiervan misschien de oorzaak.

In 1988 waren de volgende kinderkoren geregistreerd:

- Geheelonthouders-kinderclub Jong Leven;
- Kinder- en Jeugdkoor Krommenie;
- Kinderkoor Bel Canto, Oostzaan;
- Kinderkoor De Zangertjes, Wormer;
- De Waterhoentjes;
- De Zaanzangertjes.

Op initiatief van het Verenigd Zaanse Mannenkoor werd in 1987 het Zaanse Jongenskoor opgericht. Een koor geschoeid op de leer van de Engelse jongenskooren. Dirigent is Maarten Koeman. In de jaren vijftig deden onder invloed van de Amerikaanse Youth and Gospelgroups de jongerenkooren hun intrede in de Zaanstreek.

In 1988 waren geregistreerd:

- Interkerkelijk Jongerenkoor Revival, Koog;
- Interkerkelijk Jongerenkoor Samen op Weg, Zaandam;
- Singing Community, Wormerveer;
- R.K. Jongerenkoor, Wormerveer;
- Shalom, Zaandam.

De meeste van deze koren werken mee aan jeugd- en/of evangelisatiebijeenkomsten van de onderscheiden kerkgenootschappen. Een aparte groep vormden de oratorium-verenigingen, die werden opgericht om de oratorium-literatuur voor koor, solisten en orkest uit te voeren. De oudste vereniging was het koor van de [Maatschappij tot bevordering der Toonkunst](#), afdeling Zaandam, die in 1924 werd opgericht. Beroemd waren de uitvoeringen van Bachs Matthäus Passion, die jaarlijks onder leiding van [Frits Sicking](#) werden uitgevoerd. Helaas werd het koor in 1976 door gebrek aan herenleden opgeheven.

In 1940 werd het Zaanse Bachkoor opgericht, met als doel de Passionen, cantates en oratorische werken van Johan Sebastiaan Bach uit te voeren. Vele malen kwamen Bachs Johannes Passion en het

Weihnachtsoratorium onder leiding van de Zaanse musicus Jac. Kort tot klinken. Kort werd opgevolgd door Jan Laarveld, die ook vele jaren voor het Koninklijk Mannenkoor Krommenie stond. Onder leiding van Jaap Spigt, die in 1966 werd benoemd, werden ook oratoria van andere componisten uitgevoerd. Helaas moest ook dit koor door gebrek aan leden worden opgeheven. De laatste dirigent was Marcel Joosen.

Momenteel is de Zaanstreek nog één oratoriumvereniging rijk, de Christelijke Oratoriumvereniging Zaanstreek (COV). Deze vereniging werd opgericht op 19 oktober 1927. Dirigenten waren Nico Gerhartz (1927-1933), Piet van Egmond (1933-1937), Willem Mudde (1937-1953) en Herman Blekkenhorst (1953-1974). Vanaf 1 januari 1975 berust de leiding bij [Jan Pasveer](#). Talloze bekende en onbekende oratoria werden door de COV uitgevoerd, meestal met begeleiding van het [Noordhollands Philharmonisch Orkest](#) (NPhO).

Aparte plaats

Een aparte plaats nemen verder de kamerkoren in. Op 29 maart 1944 werd het Zaans Kamerkoor opgericht. Het is onder leiding van Hein Grafing ontstaan uit het vocaal kwartet Bel Canto, dat al sinds de jaren dertig in de 20e eeuw zong. Hij dirigeerde het kamerkoor tot 1966 toen hij werd opgevolgd door zijn zoon Johan Gräfing. Hein Grafing was een van de oprichters van de [Volksmuziekschool](#) in Zaandam Momenteel wordt het koor geleid door Johan Akerboom.

In 1977 werd door Jan Pasveer het Zaans Cantatekoor opgericht met als doel eenmaal per maand een cantate van Johan Sebastiaan Bach uit te voeren in de fraai gerestaureerde [Bullekerk](#) aan de Westzijde in Zaandam. Naast de cantates werden ook de Passionen en de Hohe Messe van de Thomaskantor uitgevoerd. De begeleiding wordt verzorgd door het Zaans Cantate orkest, concertmeester Gijs van der Grinten, bestaande uit professionele musici. De vaste organist is Cor Brandenburg.

Het koor, dat ook een uitgebreid a capella-repertoire heeft, verzorgt ieder jaar rond Kerst een Festival of Lessons and Carols, waarbij lezingen worden verzorgd door voorgangers van diverse kerkgenootschappen. Het koor maakte concert-tournees naar Engeland en Bulgarije en werkte mee aan de wereldpremière van de opera Montag aus Licht van de Duitse componist Karlheinz Stockhausen in de Scala van Milaan. Uitvoeringen werden ook gegeven in Lissabon, Keulen, Frankfurt, Parijs en Amsterdam (Holland Festival). Sinds de oprichting verzorgde het koor vele radio-uitzendingen voor de NCRV en gaf het meer dan 160 concerten. Voor de verrijking van het culturele leven in de Zaanstreek en daarbuiten tot ver over de grenzen ontvingen koor en dirigent in 1989 de [Cultuurprijs](#) van de gemeente Zaanstad.

Als laatste loot aan de stam van de koorzang kunnen de bejaardenkoren worden genoemd. Deze koren ontstonden na de instelling van bejaardencentra.

In 1988 waren de volgende bejaardenkoren geregistreerd:

- Bejaardenkoor Koog-Zaandijk;
- Bejaardenkoor Lambert Melisz, Westzaan;
- Gemengd Bejaarden Zangkoor Zanglust, Zaanstreek-Noord;
- Bejaardenkoor d'Acht Staten, Wormerveer;
- Ouderenkoor Torenerf, Wormer.

[koormuziek](#), [muziek](#), [koor](#), [koren](#)

From:

<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/> - **ZaanWiki**

Permanent link:

<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/doku.php?id=koormuziek>

Last update: **2020/09/07 12:08**